

Motion till riksdagen 2021/22:4441

av **Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)**

med anledning av prop. 2021/22:134 Skärpta och förbättrade regler om arbetskraftsinvandring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör bereda frågan om ett krav på att den person som beviljas uppehållstillstånd för att söka arbete i Sverige måste söka ett högkvalificerat arbete och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom två år efter att den nya lagstiftningen trätt i kraft bör utvärdera om och i så fall på vilket sätt införandet av en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd för att söka arbete i Sverige missbrukas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom två år efter att den nya lagstiftningen trätt i kraft bör utvärdera om införandet av en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd för att starta näringsverksamhet i Sverige leder till att fler söker sig till Sverige för att starta företag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som tar ett helhetsgrepp om frågan hur väl reglerna kring uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet i Sverige bidrar till att göra Sverige attraktivt för entreprenörer och näringsidkare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen genom styrning av Migrationsverket bör säkerställa att stickprovskontroller genomförs för att i förlängningsärenden eftersöka avvikelser under tidigare tillståndperiod och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att bevilja högkvalificerade arbetskraftsinvandrare permanent uppehållstillstånd tidigare än vad som är fallet i dag och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa möjligheten till spårbyte från asylinvandring till arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att kunna återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning eller studier på forskarnivå för de som önskar ansöka om permanent uppehållstillstånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att utvidga förslaget om resa under handläggningstiden för exempelvis personer som ansöker om förlängning av uppehållstillstånd för forskning eller studier på forskarnivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen genom sin styrning av Migrationsverket ska säkerställa att myndigheten använder möjligheten att förelägga en arbetsgivare att lämna vissa uppgifter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strama upp försörjningskravet vid anhörginvandring och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa straffen för brottet organiserande av människosmuggling och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Den stora reform av reglerna för arbetskraftsinvandring som genomfördes 2008 var viktig. Den bärande principen bakom reformen var att företagen ska avgöra sina kompetensbehov, inte myndigheter eller fackföreningar. Den principen gör sig fortfarande gällande.

Men viktiga reformer måste vårdas och anpassas i takt med att samhället och arbetsmarknaden utvecklas. Det nuvarande systemet för arbetskraftsinvandring har flera brister och det står klart att regelverket missbrukas. Det kan t.ex. handla om bedrägerier och bidragsbrott, arbetskraft som utnyttjas och handel med arbetstillstånd. Det förekommer också att arbetskraftsinvandrare som byter spår till asyl använder ett skenerbjudande som grund för sitt arbetstillstånd, vilket möjliggör för personen att resa till Sverige. Det är därför viktigt att svenska myndigheter har tillräckliga verktyg för att upptäcka, utreda och stoppa fusk och kriminalitet.

Samtidigt har utländska arbetstagare de senaste åren tvingats lämna Sverige på grund av s.k. kompetensutvisningar, dvs. ofta rent bagatellartade fel som kan ligga långt tillbaka i tiden. Det är en orimlig ordning som försämrat Sveriges konkurrenskraft. Tyvärr pekar mycket på att skadorna av kompetensutvisningarna är större än vad som tidigare rapporterats. Bilden av Sverige som ett land med ett omodernt och överdrivet byråkratiskt regelverk kommer att ta tid att reparera.

Moderaterna har under flera års tid efterfrågat en uppstramning av regelverket men också regeländringar som sätter stopp för kompetensutvisningar samt åtgärder för att locka mer högkvalificerad arbetskraft till Sverige. Moderaterna har också bidragit till att ge utredningsdirektiven till Utredningen om arbetskraftsinvandring en annan utformning. Utan det arbetet hade propositionen om skärpta och förbättrade regler för arbets-

kraftsinvandring inte haft så tydliga förslag kring kompetensutvisningar eller förslag om att anställningsavtal ska bifogas en ansökan om arbetstillstånd. Trots det kan konstateras att mycket mer hade kunnat åstadkommas om inte regeringen, genom att ingå januariöverenskommelsen, hade låst sig vid att värna dagens regler för arbetskraftsinvandring.

Till följd av påpekande från remissinstanser berörs behovet av att minska sekretess myndigheter emellan på flera ställen i propositionen. Moderaterna har under lång tid och i olika sammanhang arbetat för, och fortsätter arbeta för, att regeringen ska presentera konkreta och verkningfulla förslag på området. Utöver att på nytt betona behovet av sådana förslag lyfter Moderaterna inte sekretessfrågor i denna följd motion.

Uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att starta näringsverksamhet

Moderaterna är i grunden positivt inställda till regeringens förslag om uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att starta näringsverksamhet. Moderaternas linje är att det ligger i Sveriges intresse att underlätta inresan för högkvalificerad arbetskraft som vill etablera sig i Sverige och att det behövs regler härför.

Syftet med det nya föreslagna uppehållstillståndet är att attrahera högkvalificerade personer som kan etablera sig på den svenska arbetsmarknaden som anställda eller företagare, se proposition 2021/22:134 s. 32. Moderaterna menar att i syfte att högkvalificerade personer ska etablera sig som anställda innefattas att det ska handla om högkvalificerade anställningar. Även om det vanligtvis torde röra sig om personer som är eftertraktade på arbetsmarknaden kan det inte uteslutas att kompetensen hos de som beviljas tillstånd på den aktuella grunden kommer att variera, detta eftersom utbildningsnivå är ett kriterium som förvisso är lätt att tillämpa men inte nödvändigtvis säger något om personens förutsättningar att komma i fråga för en högkvalificerad anställning i Sverige. Även med en remittering av utbildningsbevis till UHR för bedömning av utbildningsnivå och äkthet finns en risk att uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att starta näringsverksamhet i Sverige kan komma att beviljas baserat på falska handlingar eller en äkta handling utfärdad på falska premisser.

Moderaterna anser att det är viktigt att reglerna inte öppnar upp för missbruk. Risken att högkvalificerade arbetstagare är beredda att ta ett arbete inom ett lågkvalificerat yrke för att kunna stanna i landet lyfts också av remissinstanser. Detta är en risk som regeringen enligt Moderaterna alltför lättvindigt avfärdar med hänvisning till att de som kan komma i fråga för det nya uppehållstillståndet är högkvalificerade personer och att det mest sannolika därmed bör vara att de kommer att välja att söka sig till en anställning eller etablera en verksamhet som ligger i linje med den utbildning de har, se proposition 2021/22:134 s. 41. Dessutom är det, som Migrationsverket påpekar, i många länder lätt att förfälska universitetsintyg alternativt köpa sig ett äkta intyg utan att faktiskt ha genomgått utbildningen i fråga.

Vidare pekar regeringen på att det i dag inte finns något krav på att en utlänning ska söka en viss typ av arbete för att beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete. Syftet bakom den nu föreslagna bestämmelsen gör dock att det finns skäl att här överväga ett annat synsätt. Det bör tydliggöras att avsikten är att de arbeten utlänningen ska söka med stöd av detta uppehållstillstånd ska vara högkvalificerade. En möjlig lösning är att den som har uppehållstillstånd för att kunna söka arbete i Sverige kan dra nytta av möjligheten att ansöka om uppehållstillstånd för arbete inifrån landet först om ansökan avser ett kvalificerat arbete. I och med att Moderaterna förespråkar att möjligheten till

spårbyte i 5 kap. 15 a § utlänningslagen tas bort skulle det för den som inte hittar ett högkvalificerat arbete inte vara möjligt att den vägen kunna stanna i Sverige för ett arbete som inte svarar mot utlänningsens utbildningsnivå.

Mot denna bakgrund anser Moderaterna att regeringen snarast bör bereda frågan om ett krav på att den person som beviljas uppehållstillstånd för att söka arbete i Sverige måste söka ett s.k. högkvalificerat arbete. Likaså anser Moderaterna att det inom två år efter att den nya lagstiftningen trätt i kraft ska utvärderas om och i så fall på vilket sätt införandet av en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd för att söka arbete i Sverige missbrukas. Vid behov ska en sådan utvärdering mynna ut i förslag på förändringar.

Vad gäller uppehållstillstånd för att starta näringsverksamhet ser Moderaterna i nuläget inte samma behov av förtydligande likt ovan. Oavsett inom vilket område näringsverksamheten startas bidrar den på ett annat sätt till Sveriges välbefinnande.

En annan aspekt, som också lyfts av flera remissinstanser, är hur väl kravet på en viss utbildningsnivå är anpassat för att locka personer som vill driva näringsverksamhet till Sverige. Moderaterna har förståelse för regeringens ståndpunkt att handläggningen underlättas betydligt om det grundläggande kriteriet för de båda kategorierna är detsamma. Samtidigt kan strävan efter att förenkla handläggningen inte gå så långt att det riskerar att förta syftet att attrahera personer som har förutsättningar att bedriva näringsverksamhet till Sverige. Risken för att så blir fallet är stor. Därför bör regeringen inom två år efter att den nya lagstiftningen trätt i kraft utvärdera om införandet av en möjlighet att beviljas uppehållstillstånd för att starta näringsverksamhet i Sverige leder till att fler entreprenörer söker sig till Sverige för att starta företag och om det finns behov av att ändra lagstiftningen. En sådan utvärdering bör ingå i en större utredning om hur väl reglerna kring uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet i Sverige bidrar till att göra Sverige attraktivt för entreprenörer och näringsidkare (se nedan).

Förtydligande av regleringen av uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet

Det är välkommet att reglerna för uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet förtydligas. Samtidigt saknas en omfattande analys av vilka åtgärder som behöver vidtas för att få ett regelverk som är attraktivt för entreprenörer att söka sig till Sverige för att bedriva näringsverksamhet. Förvisso finns i utredningen en internationell utblick, men det som framkommer där beaktas inte i kapitlet om näringsverksamhet. Snarare är det statistik och genomgång av ett antal beslut från Migrationsverket som legat till grund för slutsatsen att regelverket för den som vill bedriva näringsverksamhet i Sverige är ändamålsenligt och att det därför inte behöver ske några stora förändringar av regelverket, se betänkandet Ett förbättrat system för arbetskraftsinvandring (SOU 2021:5 s. 115–119). Flera remissinstanser efterfrågar också en bredare analys. Mot denna bakgrund anser Moderaterna att regeringen bör tillsätta en utredning som tar ett helhetsgrepp på frågan hur väl reglerna kring uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet i Sverige bidrar till att göra Sverige attraktivt för entreprenörer och näringsidkare. En sådan utredning bör även innefatta en möjlighet att återkalla ett uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet, exempelvis för de fall förutsättningarna för tillståndet inte längre är uppfyllda.

Åtgärder för att motverka kompetensutvisningar

Moderaterna välkomnar förslagen i propositionen och konstaterar att det är tack vare att Moderaterna tog initiativ till skärpta direktiv till utredningen som förslagen nu också kan läggas.

Förlängning av tillståndstiden

Utgångspunkten för Migrationsverkets prövning ska vara om anställningen framöver bedöms uppfylla kraven för arbetstillstånd. Om så bedöms vara fallet anser regeringen att Migrationsverket inte regelmässigt ska behöva eftersöka avvikelser under tidigare tillståndsperiod i alla ärenden. I propositionen tas dock upp att Migrationsverket bör kunna göra stickprovskontroller i ett visst antal ärenden, i vissa branscher eller på annat sätt som verket bedömer lämpligt, se s. 65. Moderaterna betonar vikten av att regeringen genom styrning av myndigheten säkerställer att så kommer att ske.

Regeringen finner i propositionen att den nuvarande kvalificeringsperioden för permanent uppehållstillstånd är väl avvägd och att det saknas skäl att ändra reglerna om att permanent uppehållstillstånd får beviljas en utlänning som i sammanlagt fyra år under de senaste sju åren har haft uppehållstillstånd för arbete. Moderaterna saknar här ett resonemang om hur denna tidsperiod kan förändras som ett led i att göra Sverige mer attraktivt för högkvalificerad arbetskraft. Moderaterna anser att högkvalificerade arbetskraftsinvandrare ska kunna beviljas permanent uppehållstillstånd tidigare än vad som är fallet i dag. Det kan t.ex. röra sig om efter tre år i stället för efter fyra år. Regeringen bör snarast se över denna möjlighet.

För att anses som högkvalificerad arbetskraftsinvandrare i detta avseende bör som huvudregel ställas krav på universitets-/högskoleexamen samt på en lön på en viss nivå. Vid en ytterligare högre lönenivå behöver kravet på universitets-/högskoleexamen inte vara uppfyllt. Det handlar då om en särskilt eftertraktad kompetens.

Utökade möjligheter till rörlighet mellan olika tillstånd

Moderaterna beklagar det begränsade uppdrag som utredaren haft när det kommer till att se över möjligheten till spårbyte med stöd av 5 kap. 15 a § utlänningslagen. Regeringen noterar i propositionen att Riksrevisionen beslutat att genomföra en granskning av systemet med spårbyte från asyl- till arbetskraftsinvandring. Riksrevisionens oberoende granskning ska svara på om systemet med spårbyte från asyl- till arbetskraftsinvandring fungerar effektivt. Granskningen avser dock i huvudsak Migrationsverkets rutiner och kontrollsystem, liksom regeringens styrning. Moderaterna anser att det redan nu finns goda grunder för att slopa möjligheten till spårbyte från asyl- till arbetskraftsinvandring. Regeringen bör därför omgående återkomma med ett sådant förslag.

En möjlighet att återkalla ett tillstånd för att snabbare beviljas ett nytt

Moderaterna har blivit uppmärksammade på hur forskare och personer som bedriver studier på forskarnivå kan drabbas av att det inte finns någon möjlighet att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om de uppfyller kriterierna för permanent uppehållstillstånd och önskar ansöka därom. Med beaktande av värdet för Sverige i att kunna

behålla högkvalificerade personer i landet bör regeringen se över möjligheten att återkalla ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för forskning eller studier på forskarnivå för de som önskar ansöka om permanent uppehållstillstånd.

Resa under handläggningstiden

I propositionen lämnas förslag som möjliggör för en utlänning som ansöker om förlängning av sitt uppehållstillstånd för arbete att inifrån landet ansöka om en nationell visering. Moderaterna är positiva till förslaget men anser att det finns skäl att, som flera remissinstanser lyfter, se över möjligheten att utvidga förslaget till andra än arbetskraftsinvandrare, exempelvis personer som ansöker om förlängning av uppehållstillstånd för forskning eller studier på forskarnivå.

Anställningsavtal vid ansökan om arbetstillstånd

Moderaterna, som bidrog till att utredningsdirektiven utvidgades till att omfatta frågan om anställningsavtal vid ansökan om arbetstillstånd, är positiva till förslaget.

Som påtalas av regeringen i propositionen innebär korta handläggningstider att arbetsgivaren inte behöver ingå ett anställningsavtal med arbetskraftsinvandraren lång tid före det att arbetet ska påbörjas, se s. 93. Även om den författningsstyrda handläggningstiden om fyra månader hålls kan det vara en relativt lång tid i sammanhanget. Korta handläggningstider är dessutom generellt en viktig förutsättning för att attrahera kompetent arbetskraft.

Erfarenheten från tillfällena när söktrycket ökat på Migrationsverket är att det tenderar att ta resurser från arbetstillståndshanteringen. Moderaterna anser därför att en 30-dagarsgaranti hos Migrationsverket vid komplett ansökan, dvs. vid en ansökan som inte kräver kompletteringar, bör införas. 30-dagarsgarantin ska också gälla vid ansökan om förlängning. Kravet på kort handläggningstid för arbetstillstånd bör dessutom skrivas in som ett särskilt uppdrag i regleringsbrevet för Migrationsverket.

Straffsanktionerad anmälningsskyldighet

Moderaterna ställer sig positiva till förslaget att införa en straffsanktionerad skyldighet för arbetsgivare att anmäla om något av de villkor som gäller för utlänningens anställning ändras till det sämre i förhållande till de uppgifter som legat till grund för beslutet om arbetstillstånd.

Den närmare utformningen av Migrationsverkets handläggning av ärenden om anmälningsskyldighet, inklusive vilka Migrationsverket bör samråda med vid urvalet av vilka arbetsgivare som ska kontrolleras, ska regleras på annat sätt än i lag, se s. 98. Moderaterna vill här betona vikten av att samråd sker med företrädare för olika intressen.

Uppgiftsskyldighet för arbetsgivare

Som framgår av såväl propositionen som Migrationsverkets eget remissvar har myndigheten inte gjort några systematiska efterkontroller de senaste åren, trots den uppgiftsskyldighet för arbetsgivare som finns i gällande lagstiftning. Regeringen ska därför genom sin styrning av Migrationsverket säkerställa att myndigheten använder möjlig-

heten att förelägga en arbetsgivare att lämna skriftlig uppgift om de villkor som gäller för utlänningens anställning.

Försörjningskrav vid anhöriginvandring

Moderaterna, som länge efterfrågat ett försörjningskrav vid anhöriginvandring kopplat till utländsk arbetskraft, välkomnar förslaget. Däremot anser Moderaterna att undantag från försörjningskravet bara ska kunna göras vid synnerliga skäl – inte särskilda skäl. Vidare anser Moderaterna att försörjningskravet, som ska utformas så likt det krav som gäller vid anhöriginvandring enligt de allmänna reglerna, är för lågt. Enligt de allmänna reglerna om försörjningskrav vid anhöriginvandring framgår bl.a. att kravet på att kunna försörja sig är uppfyllt om anknytningspersonen har lön som efter avdrag för preliminär skatt uppgår till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön enligt 7 kap. 5 § utsökningsbalken. Beräkningen ska göras med beaktande även av vad som behövs för försörjning av den anhörige (4 kap. 4 c § utlänningsförordningen). Förbehållsbeloppet fastställs med ledning av ett normalbelopp som ska anses innefatta alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnad, som beräknas särskilt och läggs till normalbeloppen.

Moderaterna efterfrågar också ett krav på bostad av tillräcklig storlek och standard, likt det som finns i 5 kap. 3 b § utlänningslagen. Sammantaget efterfrågar Moderaterna därför en uppstramning av försörjningskravet.

Utvidgning av brottet organiserande av människosmuggling

Moderaterna ställer sig positiva till förslaget om utvidgning av brottet organiserande av människosmuggling men anser att straffen bör skärpas.

Maria Malmer Stenergard (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)

Katarina Brännström (M)

Arin Karapet (M)

Ann-Sofie Alm (M)